

Debat:

Danskernes mange musikkulturer?

Sidste nr. af Modspil havde temaet »Danskernes daglige musikliv«. For at skabe debat allerede i dette nr. sendte vi på forhånd Lars Ole Bondes artikel om Jodle-Birge og lederen til lektor ved Musikvidenskabeligt institut i København og redaktør af Dansk Musiktidsskrift Jens Brincker.

Kære Jens Henrik Koudal,
tak for den tilsendte korrektur af Lars Ole Bondes artikel »Himlen er en valseblå mark« og din og Hanne Toftes leder om danskernes mange musikkulturer, og for opfordringen til at knytte en kommentar til dem.

Først Lars Oles artikel som jeg er glad for. Især for 1. del om kroballet, der var et kært gensyn med en case-study om et krobalt på Vestsjælland, som længe var fast ingrediens i grundkursus i musikhistorie på Musikvidenskabeligt institut i København. Mange træk – detaljer og holdninger – er fælles, og Lars Oles artikel fik mig til at spekulere på, om den case-study måske skulle ind i undervisningsprogrammet igen. 2. del om Observas »Monitor-undersøgelse« havde jeg fået mere ud af, hvis Lars Ole havde haft plads til at gå nærmere ind på undersøgelsen og uddybe, hvorfor han på den ene side kritiserer den ud fra et teoretisk synspunkt, og på den anden side i praksis anvender – accepterer? – de kategorier, den opstiller.

Hannes og din leder var derimod en

kilde til irritation. Det hænger i første omgang sammen med de grove generaliseringer: »Den danske befolkning lytter stort set ikke til ... P2«, eller: »Nedladdenheden (dokumenteret af en Samspilsudsendelse 14/7 1988) trives også fint på universiteter og konservatorier...«.

Hvad betyder »stort set« i det første citat? 51%, 75%, 95%? Den form for indbygget sikkerhedsnet under provokatoriske påstande irriterer mig. Men lad os antage 95%. Så er der ca. 250.000 der lytter (sjældent/hyppigt/tilfældigt/måltrettet) til P2 – eller »stort set« lige så mange som der går til divisionsfodbold. Det er flere, end der nogensinde tidligere har lyttet til den musik, I kalder for »den dannede elites«, og det burde snarere opfordre til en problematisering af kategorien end til ukommenteret anvendelse af betegnelsen. Er Mozart, Beethoven og Tjaikovskij elite-musik anno 1988? Efter »Amadeus«, Hooked on Classics!« og – P2?

Det hævder I, og I siger samtidig at nedladdenhed over for *al anden form for musikliv* trives fint blandt dem, der professionelt beskæftiger sig med Mozart

& Co. Hvor fa'en ved I det fra? Hvad kender I til holdningerne hos de mennesker, som færdes på universiteter og konservatorier – andet end fornemmelser og kantinesnak! I kan ikke underbygge jeres påstand med en eneste undersøgelse af holdninger til »al anden form for musikliv« blandt studerende og lærere på universiteter og konservatorier. Sådanne undersøgelser findes ikke, og de kan sandsynligvis ikke gennemføres. Men I smører bare løs og pådutter andre nedladdenhed, trygge i forvisningen om, at ingen vil kunne rense sig for jeres beskyldninger. Hvem udviser i grunden nedladdenhed her?

Næste irritationspunkt er efterlysnin-gen af et musikvidenskabeligt side-stykke til Thomas Højrup's bog »Det glemte folk« (1983). I hævder at den etnologiske indfaldsvinkel har haft svært ved at slå igennem hos musikvidenskab-en i Danmark – og nedgør ved samme lejlighed musiketnologiske arbejder af bl.a. Max Jarow, Miriam Rovsing Olsen, Poul Rovsing Olsen, Jane Mink Rossen og Birthe Trærup til en parantes, der begynder med »bortset fra« og

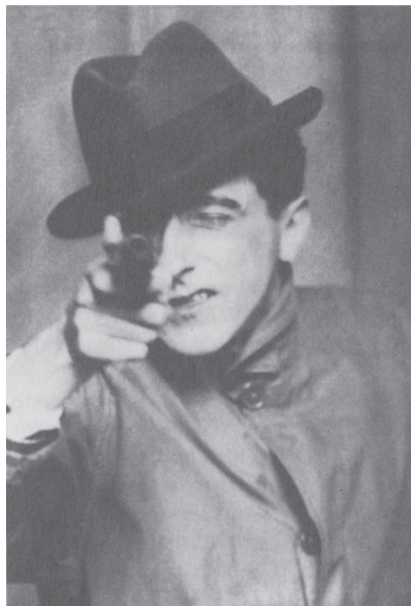
Debat

slutter med »fjernt fra Danmark«.

Dermed være ikke sagt, at det musikvidenskabelige sidestykke til Thomas Højrup's »Det glemte folk« er overflødigt eller uinteressant. Men når det ikke er skrevet, skyldes det ikke manglende interesse for musiketnologisk indfaldsvinkel. Derfor er spørgsmålet: Hvem skriver sidestykket? Er nogen nærmere til det end I selv?

I vover et øje med påstanden om, at danskerne har mindst fem grundforskellige musikkulturer. Jeg har prøvet at identificere mig selv med dem, og det gik alt for nemt. Jeg tilhører *Den dannede elites musikliv* som hyppig (privat eller professionel) koncertgænger, radio- og pladelytter. Jeg er *bevidst amatør* som udøver af klassisk kammermusik i sociale grupper. Jeg har været – er p.t. ikke så meget – forbruger af *baggrundmusik*, mest Mozart, guldalderjazz og musical/evergreens. Og min *egen musikaktivitet* med The Real Book i familiens skød kvalificerer mig til jeres gruppe 4. Jeg kan genkende mig selv i fire af jeres fem kategorier, og det tror jeg mange andre også kan. Derfor spørgsmålet: hvor *grundforskellige* er jeres musikkulturer egentlig?

Hvis I med »grundforskellig« mener, at de gensidigt udelukker hinanden – og det må være meningen med konklusionen: »Væk med de dannede ørepropper« – så tror jeg, at I tager fejl. Jeg

tror, at det er karakteristisk for de forskellige musikkulturer, at de generelt overlapper, måske indeslutter, hinanden. Den engelske kulturhistoriker Peter Burke (*Popular Culture in Early Modern Europe*, 1978) taler i forbindelse med forholdet mellem »elitekultur« og »den folkelige kultur« om Den store tradition og Den lille tradition. Hans pointe er, at eliten har adgang til og tager del i begge traditioner, mens »folket« af sproglige, økonomiske og

sociale grunde kun har del i Den lille tradition. Det er nok en sandhed, der kræver modifikationer; »folket« har også en vis adgang til Den store tradition. Men det er i hvert fald en model, som åbner mulighed for at erkende et dynamisk samspil mellem forskellige musikkulturer, og derfor en model som virker mere hensigtsmæssig end jeres opstilling af fem grundforskellige og – lader det til – eksklusive musikkulturer. Jeres model forekommer mig at være statisk i sit udgangspunkt. I putter folk i båse og spærre dem inde, og jeg har svært ved at se, hvad I kan bruge det til i et moderne mediesamfund, der ikke mindst er karakteriseret af dynamik.

Det forleder jer til påstande af typen: »musikoplevelserne (i alle grupper) er lige store!«. En påstand som retfærdiggøres af, at der ikke findes en alment accepteret måleenhed for musikoplevelser, men som af samme grund er tom for erkendelse. Og det udsætter jer for fristelsen til at kritisere andre mennesker for en indskrænkethed, som I ret beset påtvinger dem med jeres egen videnskabelige metode.

Jeg synes ikke, at I er ret gode til at modstå denne fristelse. □

Kærlig hilsen
Jens Brincker.

Svar:

Kære Jens Brincker!

Det er jo en veritabel trommeild, du aflyrer mod lederen i nr. 41!

Det er ærgerligt, at du misforstår os og tillægger os motiver, vi ikke har. OK, vi har delvis selv været ude om det med vores generelle bemærkning om, at nedladdenheden over for al anden musikliv end den dannede elites »trives fint« på universiteter og konservatorier. Vi burde have fremhævet, at der også er lærere og studenter, der ikke har denne nedladdenhed, og til dem siger vi undskyld!

Der er imidlertid nogle grundlæggende ting i dit indlæg, vi ikke kan få til at passe sammen.

For det første: Er du ikke bare en lille smule splittet indvendig, når du på den ene side lægger dig på linie med Lars Ole Bondes artikel om Jodle-Birge og hans publikum og på den anden side ikke finder så meget som et komma, du kan tage til dig i lederen? Var Lars Oles artikel virkelig kun et kært gensyn med noget, du engang selv har lavet? Bliver du ikke bare en smule stemt til eftertanke, når han formulerer en af sine hovedpointer således:

»Jeg spørger mig selv, om vi (fagfolk) overhovedet fatter, hvad der er på færde i og omkring denne musik, som vi

ikke selv har noget brugerforhold til. (...)

(...) Jeg tror, en stor del af problemet er en kulturel enøjethed. Vi, der er så privilegerede at have baggrund for og let adgang til et rigt varieret udbud af kulturelle udtryk, kommer let til at se det som idealet for omgang med kultur, at man er flersproget og alsidig. Det er også et ideal, men på den anden side findes der andre »kulturelle omgangsformer«, andre værdisystemer, som ikke kan diskvalificeres med vores analyser af »Poppens ideologiske trøstefunktion« eller det forkrøblede hverdagsliv bag behovet for hverdagsmusik.

Vi lider af en form for værdiforsnævring... Vi bedømmer andre befolkningsgruppers adfærd, normer og værdier ud fra vores egne.«

Vi fandt det i hvert fald tankevækkende og vigtigt. Det var den tankegang, der lå bag vores efterlysning af et musikvidenskabeligt sidestykke til Thomas Højrup's bog »Det glemte folk« og bag vores bud på en opstilling af danskernes »mindst fem grundforskellige musik-kulturer«.

For det andet: Du går helt galt i byen, når du tillægger lederen noget så fint som »videnskabelig metode«. (Du tænker vistnok netop på opstillingen af de fem musik-kulturer). Der var ikke for fem øre videnskab i den leder – og det

gav vi heller ikke udtryk for. Modspils ledere udtrykker et synspunkt på det pågældende tema og prøver at lægge op til diskussion. Vi skrev da også umiddelbart efter opstillingen: »En sådan gruppering er naturligvis det rene gætteværk (og hertil kommer, at grupperne til en vis grad overlapper hinanden, især gruppe 1-2). Vi har ikke belæg for, at det forholder sig sådan.«

Men opstillingen kan naturligvis diskuteres – og forhåbentlig erstattes af en bedre. Vi mente faktisk, at de fleste danskere primært identificerer sig med een af de fem musikkulturer – uden at vi af den grund kunne drømme om at benægte den samfundsmæssige og personlige dynamik mellem grupperne. – Nej, vi mener ikke, at Beethoven i sig selv er elitemusik anno 1988, det kommer an på, hvordan hans kompositioner bliver brugt i dag.

For det tredje: Vi kan ikke forstå, at du fuldstændig afviser, at »den etnologiske indfaldsvinkel har haft svært ved at slå igennem hos musikforskere«. Det skrev vi som forklaring på, at der ikke findes noget musikvidenskabeligt sidestykke til Højrup's analyse af danskeres grundlæggende forskellige livsformer i »Det glemte folk«. Det er helt din opfindelse, at vi »nedgør« de fem udmærkede forskere, du nævner. Ingen af dem har drevet musiketnologisk forskning på nutidens Danmark, derfor

nævnte vi dem ikke. Vi savner undersøgelser af værtshusmusikken, de danske gårdsangertraditioner, det religiøse musikliv, familiefesternes musik, ungdommens musikkulturer, folkemusikbølgen siden 60'erne, arbejdspladsernes musikliv, foreningslivet, musikfestivalerne, pensionisternes musik, indvandrerne musik og meget meget mere! Vi efterlyser en musikvidenskab, der interesserer sig for musikkens mangfoldige betydninger i dagliglivet anno 1988. Det er ikke nogen naturlov, at den musiketnologiske udforskning af landets eget musikliv står så svagt på universitetet. Både Norge, Sverige og Finland har musiketnologien repræsenteret på professorniveau, jfr. Jon-Roar Bjørkvolds disputats om »Den spontane barnesangen – vårt musikalske morsmål« (Oslo 1985), Jan Lings arbejder om musiklivet i Sverige og Timo Leisiö's om Finland.

Du vil gerne have tal som belæg. Tja, iflg. Kalle Marosis DR-forskningsrapport (nr. 4B/85 – omtalt af Per Drud Nielsen i sidste nr. af Modspil), så var der i 1984 4% af befolkningen, der »ofte« lyttede til P2's musikaftener, 12% »ofte« til Samspil, 34% »ofte« til Det ville glæde mig at høre og 57% »ofte« til P3's musikradio. (Citeret fra rapportens s. 11. Når man spørger sådan, får man højere tal, end når man spørger om en bestemt dag). Men når

du bebrejder os, at vi udtaler os om musikoplevelser uden at have en »alment accepteret måleenhed« – så illustrerer du, hvor forskelligt vi ser på det. Du kan ikke kvantificere alting – men du kan spørge folk! Det har Kalle Marosi faktisk også gjort. Ud fra de svar, han har fået, konkluderer han s. 66: »...uanset hvilken musik man kan lide, er dens emotionelle virkning af samme styrke. Lige 'livsvigtig' i samtlige segmenter.« (De fire segmenter, han indleder den danske befolkning i, er nogle andre grupper end vores).

Men kom igen Jens! Er der slet ingen kulturkløfter i Danmark idag? Hvad mener du som forsker om Jodle-Birge og hans publikum? Hvad er det, du er så enig med Lars Ole Bonde om? □

Kærlig hilsen
*Hanne Tofte Jespersen og
Jens Henrik Koudal*

Højskolelærer Torben Jørgensen provokerede til debat om P2's musikudsendelser i sin artikel »Det er svært at holde gang i en hede« i nr. 39. I sidste nr. gik Morten Zeuthen, Lars Ole Bonde og Steen Frederiksen ind i debatten, men Torben Jørgensen er ikke tilfreds med reaktionerne.

**»Hvordan får jeg ram på en lytter?«
– eller »Jeg siger klarsisk,
og du siger klasisk«**

Man kan sikkert sagtens få nogle flere til at lytte til klassisk musik i radioen ved at udvide sendetiden. Sådan foreslår P2-chefen Steen Frederiksen i sit svar på mit indlæg om klassisk musik i radioen. Det er den relativt begrænsede sendetid, der er kanalchefens forklaring på, at så få lytter til hans P2.

Men det er en smutter, uden om det problem, som kanalchefen ikke burde lukke øjnene for: Den klassiske musiks kærnelystere på P2 er en ret begrænset skare, og der sendes til dem i et sprog, som netop de forstår, men som andre dødelige ikke er med på.